

Kies voor hoop

In 'Kies voor hoop' buigt Luk Bouckaert zich over de vraag hoe spiritualiteit de economie kan veranderen. Het is een vraag die de emeritus professor economie en ethiek (KU Leuven) al sinds het jaar 2000 bezighoudt. Dat jaar richtte hij met enkele zielsgenoten het SPES-forum op, een interlevensbeschouwelijk netwerk dat SPiritualiteit als een inspiratiebron voor Economie en Samenleving promoot.

Ondernemen en spiritualiteit

'Spes' is ook het Latijns voor hoop. 'Kies voor hoop' leest dan ook als de filosofische grondslag van de missie van de auteur om de wereld van de economie en de spiritualiteit te verbinden. Dat dit niet zo vreemd is als het lijkt, illustreert hij door te verwijzen naar de spirituele wortels van ons economisch handelen. Zo delen spiritualiteit en economie de hoop op een betere samenleving. De economie door doelen in de toekomst met de beschikbare middelen te realiseren. Spiritualiteit in het vertrouwen dat men als individu deel uitmaakt van een zinvol geheel en als bron van engagement. Zowel spiritualiteit als ondernemerschap richten onze blik dus op een betere, maar onzekere toekomst.

“Zowel spiritualiteit als ondernemerschap richten onze blik op een betere, maar onzekere toekomst.”

Daarnaast is ondernemen in haar scheppende en creatieve dynamiek ook een spirituele handeling. Namelijk als een vorm van openheid voor het onverwachte in de onzekerheid over de uitkomst. Een dergelijke houding veronderstelt vertrouwen in de toekomst, wat voorbijgaat aan berekening en strategische plannen. Spiritualiteit is in de eerste plaats een manier van zijn die ook in ondernemerschap tot uiting komt.

Waarden

De kritische lezer kan opwerpen dat een dergelijke benadering van de economie al te optimistisch is. Winstmaximalisatie is nog steeds een dominante drijfveer in de bedrijfswereld. Bouckaert ontkent dit niet, integendeel. In de opgang van spiritualiteit en waardenbeleving in de bedrijfswereld ziet hij wel

een tegenbeweging ontstaan. Een beweging waarbij de economie niet enkel meer ademt door 'de long van marktdenken en winst', maar ook door die van menselijke kwetsbaarheid en waarden. De auteur verwijst hierbij onder meer naar spiritueel en maatschappelijk gedreven bedrijven in Vlaanderen, zoals Brouwerij Westmalle, doe-het-zelf-keten EasyKit en kaascoöperatieve Het Hinkelspel.

Luk Bouckaert (emeritus professor economie en ethiek KU Leuven)

Openheid voor het spirituele is ook nodig als we verder willen evolueren naar een échte waardengedreven economie, argumenteert Bouckaert. De opkomst van de bedrijfsethiek in de jaren '70 en marktcorrigerende modellen zoals maatschappelijk verantwoord ondernemen in de jaren '80-'90, hebben wantoestanden — zoals Enron, de sluiting van Renault Vilvoorde en de bankencrisis van 2008 — niet verhinderd. Bedrijfsethiek faalt als ze niet vertrekt vanuit een innerlijke overtuiging maar vanuit berekende invullingen zoals reputatiemanagement. Ethiek kan ondersteund worden door regels en charters, maar die zijn waardeloos als ze voorbijgaan aan de spirituele motivatie achter ethiek. Namelijk ons vermogen om geraakt te worden door wat buiten ons ligt, zoals de medemens, de natuur, wat ons overstijgt,...

Spanningsveld

Het raakvlak tussen spiritualiteit en economie ent zich dus op het spanningsveld tussen rationaliteit en spiritueel bewustzijn in elk van ons. Onze ratio is gericht op het actieve ik dat bewust handelt en zijn geluk maximaliseert vanuit berekend eigenbelang. Ons spiritueel bewustzijn

grote maatschappelijke uitdagingen weer meer vanuit spiritueel oogpunt te benaderen, zoals sommige inspirerende leiders en bedrijven ons voordoen.

'Kies voor hoop' is een toegankelijk boek over een complex thema. De paradox is dat het op een rationele, analytische, onderscheidende wijze het belang van het niet-rationele, het relationele en het verbindende in de economie weet te brengen. In het verbinden van rationaliteit en spiritualiteit raakt de auteur andere

“Het boek is een oproep om de economie en de grote maatschappelijke uitdagingen weer meer vanuit spiritueel oogpunt te benaderen.”

is passiever, in de openheid voor wat zich van buitenaf aandient, zoals het ervaren van betekenis in de werkelijkheid of empathie voor anderen. Iedereen bezit een rationeel en een spiritueel bewustzijn, maar niet iedereen zet deze evenveel in. Bovendien is het rationele denken de norm in de economie — en volgens Bouckaert ook steeds meer ruimer maatschappelijk. Het boek is in die zin een oproep om de economie en de

thema's aan zoals leiderschap, economische democratie en schaarste. Het is wat jammer dat het boek geen concluderend hoofdstuk bevat, al kan het eerste over hoop hier zeker voor doorgaan. “Hoop is wat mensen bezielt en op de toekomst richt [...] en is zo de belangrijkste motivator in de economie”.

Tekst: Jochanan Eynikel | Foto: GF

Kort

- **Referentie:** Bouckaert, L. (2017), Kies voor Hoop. Hoe spiritualiteit de economie kan veranderen, Garant: Antwerpen | ISBN 978-90-441-3545-9
- **Auteur:** Luk Bouckaert is filosoof en econoom en emeritus hoogleraar ethiek aan de KU Leuven.
- **In een notendop:** Ondernemen heeft diepe spirituele wortels, zoals de hoop op een betere samenleving. Die geraken soms ondergesneeuwd in doorgedreven rationalisering en efficiëntie-denken, zelfs in de bedrijfsethiek. Het herontdekken van het spirituele hart van de economie helpt winst en waarden terug in balans te brengen.
- **Bestelinfo:** Prijs: € 19,50. ETION-leden kunnen het boek bestellen met 10% korting en gratis verzending mits bestelling via info@garant.be (aanbod t.e.m. 31/03/'19).